

Силабус курсу
Український роман в історичному аспекті

Освітній ступінь – магістр
Галузь знань: 01 Освіта
Спеціальність: 014.01 Середня освіта
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література)»
Кількість кредитів – 4,5
Рік підготовки, семестр – 1 рік, 2 семестр
Компонент освітньої програми: вибіркова
Дні занять: згідно з розкладом
Консультації: згідно з розкладом
Мова викладання: українська

Керівник курсу

	к. філол. н., доц. Бородица Світлана Василівна
Контактна інформація	boroditsa_s@ukr.net

Опис дисципліни

Вибірковий курс «Український роман в історичному аспекті» поглибити знання про поняття «жанр», його типологію та ознаки; історію виникнення і становлення жанру роману в українській літературі в контексті світової; осмислити основні концепції роману в сучасному літературознавстві; осмислювати знакові романні тексти української літератури крізь призму сучасних літературознавчих теорій і літературно-критичної рецепції; удосконалювати творчо-пошукові навички та комунікативні вміння; використовувати міжпредметні зв'язки (літературна критика, зарубіжна література, історія, образотворче мистецтво, музика тощо).

Зміст дисциплін «Український роман в історичному аспекті» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців-філологів, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент

	Теми	Результати навчання
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ЖАНРУ РОМАНУ В ЛІТЕРАТУРІ	
1.	ТЕМА 1. РОМАН ЯК ЖАНР. ГЕНЕЗА І СТАНОВЛЕННЯ ЖАНРУ	Знати трактування дефініцій «жанр», «роман», джерела виникнення жанру роману у фольклорі і давньому письменстві,

		охарактеризувати чинники та фактори, що впливають на його функціонування. Уміти обґрунтувати жанр роману як теоретичну проблему. Осмислювати основні генетичні підходи до вивчення романного жанру в українському літературознавстві
2.	ТЕМА 2. РОЗВИТОК ЖАНРУ РОМАНУ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ	Уміти простежити вплив фольклорних джерел, насамперед давнього письменства – літописів, перекладних розповідних творів, проповідей, ходінь на становлення романної форми. Осмислити трактування жанру роману в теоретичних студіях І. Франка.
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ЖАНРОВІ МОДИФІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО РОМАНУ	
3.	ТЕМА 3-4. УКРАЇНСЬКИЙ РОМАН ХІХ СТ.	Вміти простежити становлення українського роману в ХІХ ст., а саме: початки формування художньо-естетичних передумов національної романістики – «зображення психології приватної людини»; аналізувати перші романні сюжети, розбудовані довкола любовної історії чи приватного життя персонажів. Знати характеристики російськомовних романів українських авторів, інтерпретувати «питомо національний варіант» жанру у творах П. Куліша, А. Свидницького, Панаса Мирного, І. Нечуя-Левицького, І. Франка.
4.	ТЕМА 5-6. УКРАЇНСЬКИЙ РОМАН ХХ СТ.	Знати проблеми модифікації великої епічної форми у контексті модерністського дискурсу, відходу від домінування соціальних орієнтирів, зміни художніх параметрів. Інтерпретувати два основні шляхи трансформації української романістики 20-х рр. ХХ ст.: через модернізацію класичної традиції і через заперечення її за допомогою елементів гри, іронії, епатажу, інтертекстуальності та ін. Тлумачити способи урізноманітнення жанрових пошуків, оновлення форми, інтенсивність розвитку і стрімке входження українського роману в європейський контекст. Обґрунтовувати канон соцреалістичного роману.
5.	ТЕМА 7-8. СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ РОМАН	

		Осмислювати жанрові аспекти українського постмодерністського роману (Ю. Андрухович, Т. Прохасько, Ю. Іздрик, В. Медвідь, Є. Пашковський, О. Ульяnenка та ін.).
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО РОМАНУ XX-XXI СТ.	
6.	ТЕМА 9-10. УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ РОМАН: ТИПОЛОГІЯ ЖАНРУ	Здійснювати критичну рецепцію жанрово-стильової специфіки, образної системи та структурних особливостей історичних романів. Простежити генезу й основні складові еволюції жанру українського історичного роману. Вміти ідентифікувати психологічні складові «героїчного» й «трагічного» характеру в художньому світі української історичної романістики. Висвітлювати специфіку художнього моделювання героїки національного минулого в них. Характеризувати проблему «людина - історія» в обраних для аналізу творах. Визначати здобутки і втрати української історичної прози, формувати її літературознавчу оцінку.
7.	ТЕМА 11-12. ЖАНР РОМАНУ-ЕПОПЕЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ	Уміти виділяти жанротвірні ознаки роману-епопеї (великий обсяг, сюжетна багатолінійність, складна оповідна та хронотопна організації, прості, але героїчні типи, численні ретардації, виокремлення завершених фрагментів як самостійних цілісних частин, множинність точок зору на основну подію, змальовану в романі-епопеї).
8.	ТЕМА 13-14. ЖІНОЧИЙ РОМАН В УКРАЇНСЬКОМУ ПИСЬМЕНСТВІ	Інтерпретувати майстерність зображення авторками головної героїні у різних буттєвих вимірах (фізичному, метафізичному, соціальному, психологічному, культурному, етичному). Простежувати механізми репрезентації жіночої суб'єктності, мовні засоби жіночої прози та часопросторові моделі наративу. Аналізувати дискурс автобіографічності жіночих творів.
9.	ТЕМА 15. СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ РОМАН	Теоретично осмислювати поняття «експериментальна проза», зокрема в аспекті уніфікації паралельного вживання термінів «експериментальна», «авангардна» проза.

	Інтерпретувати в контексті експериментального літературного дискурсу 20-х рр. XX ст. прозу Майка Йогансена («Подорож вченого доктора Леонардо і його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швайцарію»), Михайла Ялового («Золоті лисенята») та Юрія Яновського («Майстер корабля»). Жанровий код антироману «Українська Реконкіста» Н. Зборовської.
--	---

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 1	Здатність до узагальнень, абстрактного мислення, поєднання аналізу та синтезу для розуміння процесів та явищ у галузях лінгвістики та літературознавства, уміння чітко встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.
ЗК 2	Здатність формулювати нові гіпотези та вирішувати наукові задачі в галузях лінгвістики та літературознавства, підбирати відповідні методи для їх розв'язання; володіння основними поняттями й методами лінгвістичного та літературознавчого дослідження та вміння застосовувати їх на практиці.
ЗК 3	Здатність працювати в команді, вести наукові дискусії, переконувати та впливати на інших учасників колективу; уміння знаходити компромісні рішення й брати на себе відповідальність за їх втілення.
ЗК 6	Розуміння та сприйняття етичних принципів. Дотримання норм професійної етики.
ФК 6	Здатність використовувати профільні знання в галузі літературознавства для оцінки сучасного літературного процесу в Україні та світі, теоретико-літературних узагальнень, виокремлення тенденцій розвитку мистецтва, розуміння феномену естетичного в усній та писемній традиції.
ПРН 1	Здатність відібрати і проаналізувати попередні джерела, в яких осмислюється проблема; проектувати та здійснювати емпіричні дослідження; проявляти творчі здібності під час досліджень; використовувати набуті знання з лінгвістики та літературознавства для вибору оптимальних шляхів аналізу різноманітного мовного матеріалу, художніх чи

	фольклорних творів, критичних праць; підготувати доповідь, наукову статтю.
ПРН 3	Здатність застосовувати профільні знання у підготовці до уроку; проектувати зміст уроку; володіти знаннями про навчальну роботу з учнями різних вікових категорій у цілісному педагогічному процесі в умовах індивідуалізації і диференціації навчання; проектувати пізнавальну діяльність учнів для засвоєння навчального матеріалу; здійснювати методичну діяльність з української мови, української літератури, зарубіжної літератури; застосовувати базові знання з педагогіки та психології, методики викладання фахових дисциплін; проектувати діяльність предметного гуртка, факультативу, створювати елективні курси; аналізувати підручники, посібники, дидактичні матеріали, методичну літературу для цілей проектування цілісного навчально-виховного процесу; проектувати реалізацію міжпредметних зв'язків; виховувати всебічно розвинену особистість.
ПРН 8	Здатність вміти, виходячи з мети спостереження та властивостей об'єкта дослідження, обирати метод і розробляти план та методику спостереження; прогнозувати вплив різних факторів на якість результату.

Літературні джерела

1. Агеева В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2003. 320 с.
2. Бернадська Н. І. Український роман: теоретичні проблеми і жанрова еволюція. Київ: Академвидав, 2004. 368 с.
3. Бовсунівська Т. В. Жанрові модифікації сучасного роману. Харків: Вид-во «Діса плюс», 2015. 368 с.
4. Васків М. С. Романні форми в українській літературі 1920-30-х років: монографія / наук. ред. Ю. І. Ковалів. Кам'янець-Подільський: П. П. «Буйницький О. А.», 2009. 325 с.
5. Власенко В. О. Український дожовтневий роман (Проблематика. Образна система. Поетика). Київ: Дніпро, 1983. 148 с.
6. Голубева З. С. Український радянський роман 20-х років. Харків: Вид-во Харк. ун-ту, 1967. 214 с.
7. Гуляк А. Б. Становлення українського історичного роману: монографія. Київ: Міжнар. фінанс. агенція, 1997. 293 с.
8. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. Київ: Критика, 2005. 264 с.
9. Денисова Т. Н. Роман і романісти США XX ст. Київ: Дніпро, 1990. 363 с.
10. Єфремов С. Історія українського письменства / редак. і передм. докт. філол. наук, проф. М. К. Наєнка. Київ: Femina, 1995. 685 с.

- 11.Зборовська Н. Феміністичні роздуми. На карнавалі мертвих поцілунків. Львів: Літопис, 1999. 336 с.
- 12.Копистянська Н.Х. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. Львів: ПАІС, 2005. 368 с.
- 13.Новиченко Л. М. Український радянський роман: стислий нарис історії жанру / АН УРСР, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. Київ: Наукова думка, 1976. 130 с.
- 14.Сеник Л. Роман опору. Український роман 20-х років: проблема національної ідентичності / Ін-т українозн. ім. І. Крип'якевича НАН України, Ін-т літературознавств Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. Львів: Academic Express, 2002. 239 с.
- 15.Ткачук М. Жанрова структура романів Івана Франка / відп. ред. П. П. Хропко. Тернопіль: Терноп. держ. пед. ін-т, 1996. 122 с.
- 16.Філоненко С. Концепція особистості жінки в українській жіночій прозі 90-х років XX століття: монографія. Київ, Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. 156 с.
- 17.Франко І. Старе й нове в сучасній українській літературі. *Зібрання творів: у 50 т.* / ред. кол.: Є. П. Кирилюк (гол.) та ін.; ред. тому П. Й. Колесник; упорядкув. та комент. Н. О. Вишневської, М. С. Грицюти. Київ: Наукова думка, 1982. Т. 35: Літературно-критичні праці (1903-1905). С. 91-112.
- 18.Хархун В. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації. Ніжин: ТОВ «Гідромакс», 2009. 508 с.
- 19.Харчук Р. Сучасна українська проза Постмодерний період. Київ: ВЦ «Академія», 2008. 248 с.
- 20.Чалий Д. В. Епопея в російській та українській літературах XIX ст. / АН УРСР, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. Київ: Наукова думка, 1980. 222 с.
- 21.Чернец Л. В. Литературные жанры (проблемы типологии и поэтики). Москва: Изд-во Моск. гос. ун-та, 1982. 192 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчим балом (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату через поважні причини.
- **Політика щодо академічної доброчесності:** списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.
- **Політика щодо відвідування:** відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн режимі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується таким чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-2) – усне опитування, тести, завдання	10
Модуль 2 (теми 3-8) – усне опитування, тести, завдання	30
Модуль 3 (теми 9-15) – усне опитування, тести, завдання	35
Залік – тести	25

До силябусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних робіт
- 3) Завдання для підсумкового контролю (екзаменаційні питання)
- 4) Електронне навчання в системі MOODLE